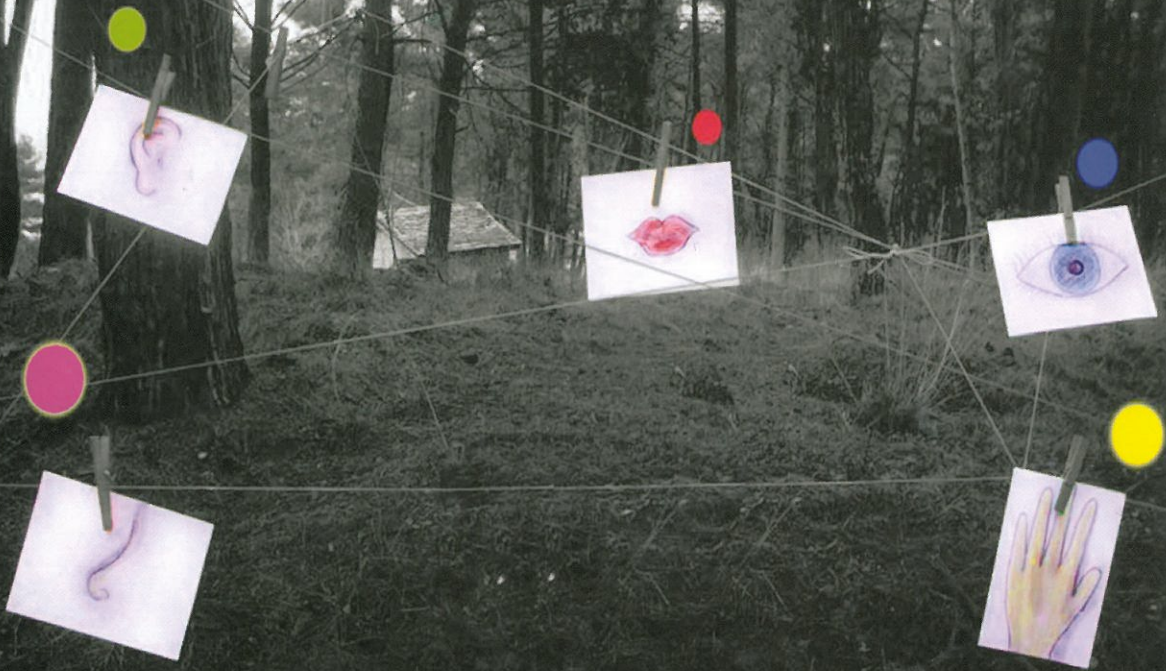

Εισαγωγή στη διδακτική της Παιδαγωγικής Εργασίας του Νηπιαγωγείου

Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Εφαρμογές

Μαρια Ι. Σακελλαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΜΕΡΟΣ:

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	9
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ.....	15
2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙ- ΑΓΩΓΕΙΟΥ: ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ.....	17
2.1 Παραδείγματα και «Παιδαγωγικές Συνταγές»	17
2.2 Η Θεωρία... στην Πράξη.....	20
2.3 Η διαδικασία της Μάθησης.....	21
2.4 Η εξέλιξη της Διδακτικής.....	24
2.4.1 Μέθοδοι Διδασκαλίας	26
2.4.2 Το Μοντέλο της Ανάλυση «του Πεδίου» Εργασίας.....	27
2.4.3 Το Μοντέλο της «Θεωρητικής Διδακτικής».....	28
2.4.4 Το Μοντέλο της «Βιωματικής Θεωρίας».....	30
2.4.5 Το Μοντέλο της «Επικοινωνιακής Θεωρίας».....	32
3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ.....	35
3.1 Η Παιδαγωγική Δράση	36
3.2 Η Μάθηση στο Παιδαγωγικό Πεδίο του Νηπιαγωγείου	37
3.3 Η Προσχολική Παιδαγωγική και η Διδακτική της.....	38
3.4 Η Διδακτική για τον Παιδαγωγό της προσχολικής ηλικίας.....	40
4. Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΝΕΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ	41
4.1 Ανάλυση της παιδαγωγικής εργασίας	42
4.2 Σχεδιασμός της Παιδαγωγικής Εργασίας στο Νηπιαγωγείο....	45
4.3. Υλοποίηση-Εφαρμογή της Παιδαγωγικής Εργασίας	47
4.3.1 Τυπικές Μορφές της Διδακτικής.....	48
4.3.2 Βήματα προσέγγισης μιας βιωματικής κατάστασης:.....	49
4.4.3 Σχέδιο παιδαγωγικής δράσης.....	51
4.4.3.1 Φάσεις σχεδιασμού της παιδαγωγικής δράσης	52

4.3.4 Η μέθοδος Project (σχέδιο εκπαιδευτικής δράσης)	62
4.3.5 Η Εξατομικευμένη παιδαγωγική εργασία.....	66
5. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	75
5.1 Η εξέλιξη ενός παιδαγωγικού προγράμματος διδασκαλίας... 75	
5.1.1 Το Πρόγραμμα διδασκαλίας «Κοινωνική μάθηση» της Ομάδας Εργασίας Προσχολικής Αγωγής του Μονάχου....	79
5.2 Αναλυτικά Προγράμματα και Προσχολική Παιδαγωγική.....	85
5.3 Ανάπτυξη προγραμμάτων παιδαγωγικής δράσης.	87
5.3.1 Το «Σχέδιο» παιδαγωγικής δράσης ως διδακτική πράξη.....	87
5.3.2 Προτεινόμενη Δομή ενός «Σχεδίου» παιδαγωγικής δράσης του νηπιαγωγείου.....	89
5.3.3 Η περαιτέρω ανάπτυξη του «Σχεδίου» προγράμματος παιδαγωγικής δράσης	91
6. ΕΝΙΑΙΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ (Ε.Σ.Δ.).....	95
7. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	97
7.1 Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών.....	98
7.2 Ο ρόλος του παιδαγωγού.....	100
7.3 Ανάπτυξη «θεματικών» προσεγγίσεων	101
7.4 Αξιολόγηση.....	102
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	103
Β΄ ΜΕΡΟΣ:	
ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	109
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ, ΜΕ ΠΛΑΙ- ΣΙΑ ΕΞΑΚΤΙΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΙΣ ΠΑΙΔΑ- ΓΩΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ HOWARD GARDNER	111
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	112
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	113
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	114
Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ HOWARD GARDNER.....	116
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ.....	117

ΕΠΙΛΟΓΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	157
ΓΛΩΣΣΑΡΙ	159
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	161
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	165
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	166
ΣΕΝΑΡΙΟ – ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Ο ΚΛΟΟΥΝ	173
ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΓΡΑΦΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗ- ΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧ- ΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ: ΜΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑ- ΣΚΑΛΙΑ	183
Τίτλος Διδακτικής Πρακτικής: «Η ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ»	203
«ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗ- ΜΑΤΩΝ: ΓΝΩΡΙΖΩ, ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ, ΣΥΝΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ» Διαθεματικό πρόγραμμα για την προαγωγή της συναισθη- ματικής νοημοσύνης στο νηπιαγωγείο	221
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Ο ΑΡΓΑΛΕΙΟΣ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ.....	243

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και ασφαλώς επίκαιρα προβλήματα της εκπαίδευσης είναι η αναζήτηση και αξιοποίηση μιας διδακτικής διαδικασίας που ενεργοποιεί τις δημιουργικές δυνάμεις του ατόμου-μαθητή και συμβάλλει στην ανάπτυξή του. Με δεδομένο ότι η σύγχρονη κοινωνία μεταβάλλεται συνεχώς, ο παιδαγωγός στα πλαίσια της παιδαγωγικής διαδικασίας πρέπει να είναι σε θέση να δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα και λύσεις σε προβλήματα που αναφύονται μέσα από την καθημερινή πρακτική, ενώ παράλληλα πρέπει να διαθέτει τα προσόντα εκείνα που τον καθιστούν ικανό να αντιπαρατεθεί κριτικά, δημιουργικά και υπεύθυνα με τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, να μετασχηματίζει τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας και τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις σε διδακτικές προσεγγίσεις. Αυτό βέβαια προϋποθέτει μια συνεχή αξιολόγηση και βελτίωση των πρακτικών του, αλλά και αναζήτηση εναλλακτικών μορφών σχεδιασμού της παιδαγωγικής του εργασίας.

Τα ανωτέρω σε συνδυασμό με την υφιστάμενη σχολική πραγματικότητα και τον σύγχρονο προβληματισμό της Παιδαγωγικής Επιστήμης αποτέλεσαν το έναυσμα για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας για την Διδακτική στο πλαίσιο της Παιδαγωγικής Εργασίας του Νηπιαγωγείου με σκοπό να παράσχει στον παιδαγωγό/νηπιαγωγό βασικά και σύγχρονα στοιχεία για να ανταποκριθεί καλύτερα στην αποστολή του, αφού η «καλή πρόθεση» και η «κοινή γνώση» δεν κρίνονται επαρκή.

Η Διδακτική, ως ένα σκέλος της θεματολογίας, ασχολείται με το πολύπλοκο και πολυδιάστατο φαινόμενο της διδασκαλίας στην κοινωνική πραγματικότητα, ενώ η Προσχολική Παιδαγωγική από την άλλη αποσκοπεί στην ενίσχυση του/της νηπιαγωγού, αλλά και του/της μελλοντικού νηπιαγωγού να ανταποκριθεί στα αδιέξοδα πολλές

φορές και τα προβλήματα της καθημερινότητας του νηπιαγωγείου, με τις μεθόδους εκείνες που είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην προαγωγή των στόχων και των αρχών στην πράξη. Με δεδομένο ότι η Παιδαγωγική, κατά τη σύγχρονη αντίληψη, βρίσκεται σε άμεση σχέση με την ανεπάρκεια της σχολικής και οικογενειακής αγωγής, αλλά και την κοινωνική εξέλιξη της νέας εποχής, καλείται η Διδακτική της Παιδαγωγικής Εργασίας του Νηπιαγωγείου να αξιοποιήσει το πολυδιάστατο πεδίο της κοινωνικοπαιδαγωγικής δράσης και να οργανωθεί στη βάση μιας «ολιστικής παιδαγωγικής», έχοντας ως αφετηρία τη ζωή της ομάδας, τα προβλήματα, τις βιωματικές εμπειρίες και το επίπεδο ανάπτυξης των μελών της.

Υπό αυτή τη θεώρηση, η παρούσα εργασία επιχειρεί να συγκεράσει τη θεωρία με την πράξη, παρέχοντας μια μικρή βοήθεια στο διδακτικό και παιδαγωγικό έργο των νηπιαγωγών στο πλαίσιο μιας σύγχρονης αντίληψης της αγωγής. Παράλληλα, ευελπιστεί να συνεισφέρει, έστω και κατ' ελάχιστο, στο γόνιμο διάλογο γύρω από την αναγκαιότητα της Διδακτικής της Παιδαγωγικής Εργασίας του Νηπιαγωγείου, τις επισημάνσεις των παρερμηνειών, των ελλείψεων και της ανάγκης ενημέρωσης των νηπιαγωγών, καθώς και στο γενικότερο προβληματισμό για την Κοινωνικοπαιδαγωγική Διδακτική, παρέχοντας ευκαιρίες για περαιτέρω σκέψεις στον τομέα αυτό. Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει άλλωστε, ότι η πράξη κατευθύνεται από την επιστημονική θεώρηση των πραγμάτων και εμπλουτίζει τους θεωρητικούς προσανατολισμούς μέσα από το καθημερινό εκπαιδευτικό της έργο.

Το βιβλίο οργανώνεται σε δυο μέρη. Το πρώτο μέρος εστιάζει πρωτίστως στην προβληματική για τη Διδακτική της Προσχολικής Παιδαγωγικής και γενικότερα για την εξέλιξη της Διδακτικής στο πλαίσιο της θεωρίας και της πράξης. Στη συνέχεια εξετάζεται ο ρόλος της Προσχολικής Παιδαγωγικής και ο σχεδιασμός της διδακτικής εργασίας ως μια διαρκής ανακάλυψη νέων προοπτικών για την παιδαγωγική εργασία του νηπιαγωγείου. Συζητούνται επίσης θέματα που αφορούν τις διάφορες μορφές της Διδακτικής στην Προσχολική Παιδαγωγική, καθώς και ζητήματα που εστιάζουν στην ανάπτυξη των Αναλυτικών Προγραμμάτων, της Ενιαίας Συγκεντρωτικής Διδασκαλίας και της Διαθεματικής Προσέγγισης της Μάθησης. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρουσιάζονται έξι διδακτικές εφαρμογές στο πλαίσιο της Διαθεματικής Προσέγγισης της Μάθησης, όπου επιχειρείται η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη

Το παρόν πόνημα, αποτελεί μια συνέχεια και εξέλιξη παλαιότερης προσπάθειάς μας, με το βιβλίο «Εισαγωγή στη Διδακτική της Κοινωνικής και Παιδαγωγικής Εργασίας του Νηπιαγωγείου» και φιλοδοξεί να διατηρήσει αναμμένη την «ουτοπική σπίθα» του οραματιζόμενου, που θέλει τον παιδαγωγό/νηπιαγωγό σε θέση συμβουλευτική, βοηθητική, συνεργατική, καθοδηγητική, εμπυχωτική και κυρίως δημιουργική.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον κ. Σπύρο Πανταζή, Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για τις πολύτιμες υποδείξεις του, αλλά και για την ουσιαστική του συμβολή σε όλα τα στάδια αυτής της μελέτης.

Μαρία Ι. Σακελλαρίου
Θεσσαλονίκη, 2012